

Nr 163.

Av herr **Rylander m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till skyddskonsulentorganisationen.*

I sina anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1953 års riksdag, har fångvårdsstyrelsen föreslagit en omedelbar utökning av den fasta skyddskonsulentorganisationen, innebärande en ökning med 8 skyddskonsulenter och 17 assistenter. I statsverkspropositionen till 1953 års riksdag uttalas, att vid en av justitiedepartementet verkställd närmare undersökning av arbetsförhållandena inom skyddskonsulentorganisationen har klart framgått att en icke obetydlig personalförstärkning vore nödvändig för att organisationen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Detta gällde skyddsarbetet såväl före som efter domen.

Departementschefen har emellertid icke ansett sig böra föreslå större utökning än med 8 nya tjänster, varav 3 skyddskonsulenttjänster och 5 skyddsassistenttjänster.

Som skäl för denna återhållsamhet har i propositionen anförts

att, även om en avsevärd förstärkning är påkallad, det är tveksamt om en så stor utökning bör ske på en gång, enär detta skulle kunna leda till praktiska svårigheter i fråga om rekryteringen,

att inom skydds- och hjälpverksamheten förekommer dubbelarbete i viss utsträckning, i det funktionärer inom olika vårdområden sysslar med samma fall; en organisatorisk översyn syntes därför böra företagas bl. a. i syfte att få till stånd ett närmare samgående mellan skyddskonsulentorganisationen och arbetsförmedlingen,

att övervakningstiden för villkorligt dömda enligt mångas uppfattning är onödigt lång för flertalet övervakade, och att man vidare vid ådömande av villkorlig dom skulle i betydligt större utsträckning än nu sker kunna underlåta att förordna om övervakning; dessa frågor torde komma att upptagas till närmare undersökning.

Med anledning härav må anföras följande.

Vad rekryteringen till skyddskonsulentorganisationen angår har hittills inga svårigheter visat sig att erhålla för uppgiften lämpliga socialarbetare. Det finns icke anledning antaga att man behöver räkna med sämre läge i fortsättningen.

I fråga om det påstådda dubbelarbetet inom skydds- och hjälpverksam-

heten är att anföra följande. Ibland har den meningen framförts, att de straffades behov av hjälp och bistånd helt borde tillgodoses genom samhällets vanliga hjälpformer, så att endast den egentliga övervakningen eller tillsynen, när sådan föreskrives, skulle utövas av organen för skyddsarbetet. Bortsett från att en sådan anordning genom att ge en negativ prägel åt övervakarens och tillsynsmannens arbete kan få ogynnsamma verkningar, grundar sig dylika tankegångar på obekantskap med de dömdas situation. De dömda utgör nämligen på det hela taget en särpräglad grupp bland de hjälpbehövande. Många av de svårigheter som tornar upp sig för dem har nära samband med det förhållandet att de — villkorligt eller ovillkorligt — dömts för brott. Särskilda synpunkter påkallar därför uppmärksamhet när det gäller att hjälpa dem. I många fall måste hjälpen åtföljas av kontroll. Ofta är det angeläget att tillse att den dömda vistas i en miljö som är tillrättalagd för honom för att minska frestelserna till brott; i detta hänseende kan skyddsorganen vara bundna av vad t. ex. domstol föreskrivit. Sammanfattningsvis kan sägas, att hjälpåtgärderna måste samordnas och bygga på en så grundlig kännedom som möjligt om den dömdes personliga förhållanden. De socialvårdande myndigheternas hjälp kan självfallet inte undvaras, men vad som därutöver behövs är någon som förmedlar kontakten till dessa myndigheter, när den villkorligt dömda lämnar domstolen och när den intagne frigges från anstalten. Det är denna uppgift, såsom clearingman till arbetsförmedlingen eller andra socialvårdande myndigheter, som skyddskonsulenter och skyddsassistenter bland annat har att fylla.

Om man vill förverkliga önskemålet att avstå från övervakning i ett ökat antal fall eller förkorta övervakningstiderna behöver skyddskonsulentorganisationen utbyggas i sådan omfattning att befattningshavarna kan ägna dessa båda frågor tillräcklig uppmärksamhet, nämligen i samband med den särskilda förundersökningen före domen och under övervakningens gång. Konsulenterna avger redan nu sådana förslag i växande omfattning. Men varje beslut — beslutet fattas av domstol — beror på en prövning, som måste ske på grundval av tillräckligt utredningsmaterial.

Vid den i propositionen föreslagna utökningen av skyddskonsulentorganisationen har hänsyn icke tagits till fångvårdsstyrelsens förslag att skyddskonsulenterna bör på ett fastare sätt än nu är fallet inkopplas på eftervården av ungdomsfängelseklientelet samt de till förvaring och internering dömda; härom föreligger tillstyrkande av vederbörande eftervårdsmyndigheter. För båda klientelgrupperna är eftervården enligt gällande lagstiftning obligatorisk. Den är också enligt lagstiftningen avsedd att fylla en lika viktig funktion i denna specialbehandling som anstaltsvården. Det är under sådana förhållanden oriktigt att, utan andra skäl än hänsynen till de relativt små besparingar som kan göras, ställa dessa grupper i sämre läge beträffande konsulenternas medverkan vid tillsynen än de från fängelse och straffarbete

frigivna. Dessa tre grupper — förvarade, internerade och till ungdomsfängelse dömda — torde få anses som de ur eftervårdssynpunkt vanskeligaste.

Ej heller synes i propositionen ha tillräckligt beaktats att konsulenterna måste sättas i stånd att bättre fullgöra sin lagstadgade uppgift att under anstaltstiden lämna fångvårdsmyndigheterna bistånd med anordnande av eftervård åt personer som skall frigivas eller utskrivnas. Härför erfordras att konsulenterna kan regelbundet besöka anstalterna. Vid vissa små anstalter som saknar kurator är detta särskilt angeläget, eftersom styresmannen behöver hjälp från konsulentorganisationen med göromål av kuratorsmässig natur. En sådan medverkan är också en förutsättning för att fakultativ villkorlig frigivning skall kunna utnyttjas i avsedd utsträckning. I detta sammanhang må erinras om att beläggningen på fångvårdsanstalterna sedan flera år befinner sig i ständig stegring. För nästa budgetår har fångvårdsstyrelsen räknat med en medelbeläggning av 3 200 intagna. Siffran kan vara för låg, eftersom ökningen av bland annat häktade för närvarande är påfallande stark. Det höga fångantalet medför att såväl slutna som öppna anstalter måste överbeläggas. De mindre anstalter — slutna och öppna — som saknar en för sociala uppgifter skolad tjänsteman måste då erhålla biträde för den sociala vården av skyddskonsulenter och skyddsassistenter.

Slutligen må framhållas den betydande ökning av övervaknings- och tillsynsklientelet som ägt rum. Medan detta klientel vid konsulentorganisationens utformning beräknades till omkring 4 000, var det den 1 juli 1952 — inbegripet till ungdomsfängelse dömda, förvarade och internerade — uppe i 11 171. En nyligen verkställd undersökning, avseende den 1 januari 1953, visar en sådan stegring, att antalet inom kort kommer att överstiga 12 000.

En mot den totala klientelökningen svarande stegring föreligger beträffande antalet nykomna övervaknings- och tillsynsfall. Medan detta antal år 1947 upgick till 4 233, var motsvarande siffra för år 1951 5 759, en ökning med 36,1 %. Även om ökningen av antalet nykomna skulle avstanna, vilket icke varit fallet under år 1952, kommer klientelet, som står under övervakning, att tilltaga till följd av övervakningstidens längd. Såsom ovan sagts kan en viss förbättring åstadkommas genom minskning av övervakningstiderna, men detta kräver, såsom också framhållits, att konsulentorganisationen blir mera funktionsduglig genom att den utrustas med mera arbetskraft.

Den förstärkning av organisationen, som ägde rum 1950, betecknades då såsom en av förhållandena framtvingad provisorisk lösning. Departementschefen framhöll vidare att en utbyggnad av konsulentorganisationen framstod som den angelägnaste åtgärden på det kriminalpolitiska området, en åtgärd som måste komma till stånd med det snaraste.

I belysning av den klientelökning som därefter ägt rum både i fråga om antalet övervaknings- och tillsynsfall och när det gäller antalet på anstalt

intagna blir personalbristen inom organisationen alltmer uppenbar. Då den i propositionen föreslagna ökningen är helt otillräcklig måste ytterligare åtgärder vidtagas.

Särskilt starka skäl föreligger att inrätta konsulenttjänster (Ce 24) i Göteborg, Örebro och Västerås. Vad Göteborgsdistriktet angår uppgår antalet övervaknings- och tillsynsfall till över 1 500 (mot 1 161 den 1 juli 1947). Då distriktet omfattar Hallands läns och Göteborgs och Bohus län blir resorna för konsulenten tidsödande. En uppdelning av distriktet på två konsulenter skulle innebära en avsevärd förbättring härutinnan och dessutom göra det möjligt att låta den ene konsulenten handha övervakning och tillsyn av de yngre medan den andre skulle ha hand om de äldre.

Skyddskonsulenten i Falun har ett distrikt som omfattar Västmanlands län och Kopparbergs län; antalet övervaknings- och tillsynsfall uppgår till omkring 550. Med hänsyn till att distriktet är mycket vidsträckt är en uppdelning nödvändig, med tanke på bland annat domstolarnas behov av biträde vid särskild förundersökning. Konsulenten synes böra placeras i Västerås.

Det nuvarande nionde skyddskonsulentdistriktet omfattar ett så vidsträckt område som Värmlands län och Örebro län. Konsulenten är placerad i Karlstad; antalet övervaknings- och tillsynsfall uppgår till omkring 650. På skäl liknande dem som ovan anförts beträffande Faludistriktet bör Karlstadsdistriktet delas, så att en ny tjänst som skyddskonsulent inrättas i Örebro. Till stöd för förslaget kan ytterligare anföras, att läget i Örebro län starkt försämrats genom att skyddsvärnet i Örebro nedlagt sin verksamhet. Om med det nya Örebrodistriktet införlivas, på sätt fångvårdsstyrelsen föreslagit, vissa delar av Skaraborgs län kan härigenom en viss lättnad i arbetet beredas skyddskonsulenten i Borås.

Ytterligare fem skyddsassistenttjänster (Ce 20) bör inrättas nu. För en av dessa synes någon fast placeringsort icke böra angivas.

Beträffande övriga fyra assistenter bör dessa placeras på de distrikt, där arbetsanhopningen är större, eller där konsulenten, för att kunna företaga resor, behöver en assistent vid sin sida.

Kostnaderna för en ytterligare utökning av skyddskonsulentorganisationen enligt de förslag som ovan framförts synes draga en sammanlagd kostnad av 141 600 kronor, nämligen för avlöningar 115 200 kronor (därav till rörligt tillägg 39 700 kronor) och för omkostnader 26 400 kronor. I sistnämnda belopp ingår reseersättningar med 2 000 kronor, expenser med 10 000 kronor och engångskostnader med 14 400 kronor.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte för budgetåret 1953/54 höja följande av Kungl. Maj:t föreslagna anslag till skyddskonsulentorganisationen, nämligen

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar med 115 200 kronor, samt

Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader med 26 400 kronor.

Stockholm i januari 1953.

Olov Rylander.

Ruben Swedberg.

Nils G. Fröding.

A. Widén.

*Sven Gustafson
i Göteborg.*

Ernst V. Staxäng.

Ernst Jacobsson.